Ч. 156 (13.104). Львів, вівторок 19. липня 1932. Poeztową opłatę zapłacono ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 4·00 зол. Чвертьрічно 12·00 „ Піврічно 24·00 „ Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Ще одна поголоска.

Знову заповіди політичних змін у Польщі.

Львів, 16. липня 1932.

Канікулярний сезон без політичних поголосок і сплетень обійтись не може, — на це вже нема ради, бо це — так мовити — природна сполука метеорольоґії і політики. Так само додатковим природним явищем є брак, делікатно кажучи, „елементів правди“ у канікулярних поголосках, а здебільша навіть повна їх нісенітність. Бувають же поголоскиноторійним явищем у Польщі також і тоді, коли щось в державі діється, але відомости про це не доходять до відома громадян через своєрідну систему конспірації. Тому тим більше право істнування мають вони в часах офіціяльних політичних ферій, коли посуха на відомости є наче законно усанкціонована. А проте сама ця остання поголоска, яку хочемо на цьому місці зареєструвати, має у собі деякі „елементи правди“: хоч це поголоска й не нова, але в дечому льоґічна і — завжди актуальна.

Річ іде про дальшу участь маршала Пілсудського у польському державному житті. Варшавський ендецький щоденник „АБЦ“ приніс вчора розмову з „одним із знаменито поінформованих діячів“, „людиною, яка стоїть близько великого вівтаря“ і той „знаменито поінформований“ санатор відповідав на запити, що торкалися евент. залишення марш. Пілсудським керми влади. Інформатор „АБЦ“ не тільки не заперечив цю можливість, але й її досить пророчисто підтвердив. Маршалок Пілсудський — мовляв — „стільки вже зробив для Польщі, що чейже належиться йому відпочинок“. Чи поголоска про намір маршала усунутися від політики правдива — цього інтерльокутор „АБЦ“ не потвердив, але фільософічно зауважив, що „у кожній поголосці завжди є трохи правди“. Щож торкається будучого „рішаючого чинника““, то замісць марш. Пілсудського мав би стати ним президент Мосціцький, який має „сильніший вплив на ріжні справи, не лише господарські“, від часу, коли маршал „тримається оподалік“.

До того інтервю редакція „АБЦ“ додає власний коментар, в якому пригадує мовчанку маршала Пілсудського ще від того часу, коли він виїхав на Мадейру. Після тої подорожі слідувало вже кілька інших. Їздив маршал вже й до Єгипту, а вернув звідтам так само несподівано, як тоді з Мадейри. Виїздив теж кількакратно до ріжних Сулеювків і Пікілішок. За кожним разом метушились варшавські ґазетярі й кавар'яні (та й не лише кавар'яні) політики, що ось-ось маршал „промовить“, і що ця промова знову започаткує якусь нову добу в історії післятравневого правління, а бодай пояснить, що має статися, що треба робити, кудою у настроях повної дезорієнтації іти...

Але маршал мовчить, ні на одно засідання колишніх премієрів не явився, на ніякі найважливіші події і проблеми внутрішньо- й закордоннополітичного характеру прилюдно не реаґує, а „кажуть“, що й у чотири очі ресортовим міністрам та голові уряду маршал порад і вказівок не дає, залишаючи їм лише свободу відгадувати, що він думає, та — відсилаючи на Замок

Поголоска про плян марш. Пілсудського є остільки льоґічною, що в останньому часі внутрішня і міжнародня ситуація польської Республики справді не заохочує перебувати при кермі влади й носити весь тягар відповідальности. Долучається до цього ціла низка фактів „внутрішнього“ характеру: поглиблення ідеольоґічного розколення у санаційному таборі, гострий виступ санаційного „Пшелому“ проти Мар'яна Домбровського та його підприємства і кліки, страшна компромітація групи Морачевського й Яворовського у звязку з процесом „Тасемки“, врешті щораз голосніші голоси деяких санаційних діячів, які поручають наближення або до правої опозиції через Падеревського, або до лівої через ріжних Ледніцьких. Прикрі перипетії з пактом неаґресії з СРСР, дипльоматичний наступ німців, будь-що-будь наближення Франції до Німеччини, — а при всьому тому господарське положення Польщі, — — ні, рішуче все те дає аж надто причини почувати себе втомленим і бажати відійти на бік.

Очевидно, що колиб дійсно марш. Пілсудський мав такий плян і в одному гарному моменті, несподівано як завжди, його зреалізував, — насталаб багато поважніша ситуація, ніж лише „пересунення осередку ваги з Бельведеру на Замок“. Всі в Польщі — а санація у першій мірі — здають собі справу, що проблема залишення чи уступлення марш. Пілсудського не є проблемою механічного підшукання іншого „рішаючого чинника“. З уступленням марш. Пілсудського станулоб рубом питання екзистенції цілого післятравневого правління, цілої системи влади і самої влади.

Ширше на цю тему розводитися — очевидно — ще передчасно. А проте тема — як угорі згадано — не є неактуальна...

Населення Закарпатської України.

(У світлі двох переписів.)

Закарпатська Україна (офіціяльно: Підкарпатська Русь) — це найдальше на захід висунений бастіон українського елементу. Бастіон цей, що лежить у самому центрі Европи, може відограти в історії нашого народу під оглядом політичним, стратеґічним і господарським немаловажну ролю. Від національної свідомости, числа й сили наших закарпатських братів залежить наша майбутність у більшій може мірі, ніж нам це нині видається. Тому-то експансія українства на Закарпатті для нас спеціяльно важна і цікава.

Від закінчення світової війни відбулись на території Чехословацької Республики, а тим самим і на области Закарпатської України, два загальні переписи населення, а саме 15. II. 1921 р. і 1. XII. 1930 р.

Перепис населення з 15. II. 1921 р. начислював на території Підкарпатської Руси 482 громад з населенням 604.593. Підкарпатська Русь обнимає простір 12.656 км², себто в 1921 році жило там 48 людей на 1 км².

Із 604.593 мешканців Підкарпатської Руси було:

чехословаків	19.975	(3.31 проц.)
українців	372.500	(62.32 проц.)
мадярів	103.690	(17.35 проц.)
жидів	79.715	(13.33 проц.)
німців	10.326	(1.73 проц.)
румунів	10.810	(1.81 проц.)
циганів	418	(0.07 проц.)
інших	497	(0.08 проц.)
чужих громадян	6.862	—

Одначе не всі округи, в котрих українці мають значну більшість, находяться в межах Підкарпатської Руси. Такі українські округи, як Межі Ляборч з 80 проц. українського населення, Сніна з 65 проц. українського населення, Свидник Вижний з 54 проц. українського населення і сусідні, що разом мають приблизно 3.000 км² простору, прилучені до Словаччини. В цей спосіб поза межами Підкарпатської Руси, себто на Словаччині, опинилось по урядовій статистиці 85.644 осіб, що подали свою народність як українську (руську).

В цілій Чехословацькій Републиці записано в 1921 р. 461.849 українців.

Релігійна приналежність закарп. українців досить ріжноманітна, а саме було:

6.583	(1.43 проц.)	римо-католиків
387.222	(83.84 проц.)	греко-католиків
62.621	(13.56 проц.)	православних
1.196	(0.26 проц.)	протестантів
3.751	(0.81 проц.)	мойсеєвого віроісп.
476	(0.10 проц.)	інших.

Найновіший перепис населення Чехословацької Республики з 1. XII. 1930 р. не є ще остаточно опрацьований. Дотепер опубліковано лишень висліди щодо Чехії і Підкарпатської Руси. Незалежно від того, що нема ще відомостей про українські округи Словаччини — вислід перепису з 1930 року є для нас майже сенсаційний! Бо за 10 літ населення Підкарпатської Руси збільшилось на 20.02 проц. і зросло до числа 725.615 душ, підвищуючи пересічну густоту населення з 48 до 57 душ на 1 км². Це приріст один з найбільших в Европі, а навіть на цілому світі!

Національний склад Підкарпатської Руси тепер такий:

чехословаків	35.157	(4.96 проц.)
українців	447.182	(63.04 проц.)
мадярів	108.950	(15.36 проц.)
жидів	90.509	(12.76 проц.)
румунів	12.650	(1.78 проц.)
німців	13.223	(1.86 проц.)
циганів	1.341	(0.19 проц.)
інших	303	(0.05 проц.)
чужих громадян	16.300	—

Отжеж абсолютні числа всіх національностей виказують приріст, але процентово змаліло дещо число мадярів і жидів. За 10 літ прибуло:

чехословаків	15.382	(77.79 проц.)
українців	74.682	(20.05 проц.)
мадярів	5.260	(5.07 проц.)
жидів	10.794	(13.54 проц.)
німців	2.897	(28.06 проц.)
румунів	1.840	(17.02 проц
циганів	923	(220.81 проц.)

Великий процентовий приріст осіб чехословацької народности є неприродний і пояснюється напливом чехів до жандармерії та державної адміністрації краю (90 проц. державного апарату на Закарпатській Україні є чеської національности), як також і постепенним переходом жидів від мадярської до державної нації.

Приріст українського населення є більший від пересічного приросту природного і складається з приросту природного і з частинного відмадярщення краю. Зростаюча національна свідомість українського населення спричинює, що щораз менше українців голоситься до мадярської національности.

Це відмадярщення краю пояснює теж процентовий убуток чисел мадярів, а збільшення числа німців і циганів.

Процентовий убуток жидів спричинений постійною еміґрацією жидів до західніх країв Чехословацької Републики.

Рівночасно на терені самоїж Закарпатської України помітним і дуже відрадним проявом є міґрація українців з Верховини в урожайні доли над Тисою, заселені дотепер у більшости мадярами. Міґрація ця огорнула до часу перепису біля 20.000 українського населення.

Так отжеж переведений в 1930 році перепис населення Закарпатської України виказав там отсі дуже додатні явища: I. величезну і зростаючу силу українського елементу, яка перевищає інші національности числами абсолютними і процентовими; II. зростаючу свідомість українського народу, що проявляється у відмадярщуванні краю; III. постепенну еміґрацію жидів із Закарпатської України; IV. набування українцями урожайних і богатих теренів над сплавними частями ріки Тиси.

Ю. Т.

—o—

27 виборчих лист у Берліні.

БЕРЛІН, ПАТ. Про політичне розбиття в Німеччині свідчить факт, що до виборів до райхстагу, які відбудуться 31. ц. м., зголошено в самому Берліні 27 лист кандидатів.

—o—

Підписали австрійський протокол.

ЖЕНЕВА, ПАТ. На засіданні Ради Ліґи представники Вел. Британії, Франції, Італії і Бельгії підписали австрійський протокол. Представники тих держав задеклярували, що їх участь буде така: Вел. Британія і Франція по 100 міліонів, Італія 30, Бельгія 5 міл. шілінґів.

—o—

Париський мистецький сезон.

Сезон затягається. — „Недосяжні" вистави. — Чотирох мистців. — Мистці-земляки. — Вистава на баржі.

Париж, липень.

Париж саме тепер переживає найповніші тижні свого „сезону", якого кульмінаційний пункт припадає на останні дні червня себто на тиждень „Grand Prix", після якого ніодин велико „світський" парижанин не повинен залишатися у столиці тому, що великосвітське життя переноситься на модні пляжі та „води". До деякої міри ця традиція ще зберігається, але тільки до деякої, бо тепер уже „сезон" захоплює і добру частину липня. Наприклад найважніші мистецькі вистави, що завжди супроводять цей сезон і є його одною з наймаркантніших його ознак, тепер уже затягаються аж до серпня.

В цьому році мистецька частина сезону на рідкість блискуча і то не вважаючи на кризу, що дає себе сильно відчувати, особливо мистцям.

Сальон де Тюільрі, що відкрився в новому модерному приміщенні на Монпарнасі розгорнув перед глядачами велитенських розмірів фреску сучасного малярства. Тисячі-тисячі полотен заповнюють десятки саль і кімнат.

Цей Сальон, як і інші, ще раз підкреслив провідний напрям головних течій сучасного мистецтва у бік чистого малярства, якого головною метою є кольористична розвязка малярських проблем тільки тими засобами, що їх дають сполуки фарб.

Ретроспективна вистава з нагоди століття Мане зібрала під дахом „Оранжереї" полотна цього провідника імпресіонізму з усіх країн Старого та Нового Світу. Бостон, Філядельфія, Льєндон і ціла низка континентальних збірок (крім СРСР) дали свої найліпші образи цього майстра. Зібрали незабутню колекцію: один за одним проходять перед глядачем образи, що зробили епоху в малярстві і збірка яких під одним дахом ще так недавно видавалася недосяжною мрією. Так само нездійсненою вважали спеціялісти виставу візантійського мистецтва в таких розмірах, в яких її організував у минулому році Лювр. Не вважаючи на всі ці пророцтва, виставу таки зробили і вона зібрала такі унікати як Сірійська чаша з Америки і Codex Rossaniensis з півдня Італії. Аби побачити цей кодекс, автор цих рядків зробив подорож до маленького, мало цікавого містечка в Калябрії, де він переховується і там довелось ще раз побачити його пурпурні сторінки, вже правда під шклом і то тільки — дві.

Париж одиноке місце, де можливі такі вистави і то тепер майже щороку. І як тут ніколи не буває тяжке наше життя, всеж великою є та насолода, що дає нам співучасть, хочби пасивна, у мистецьких париських проявах.

За виставою Мане святочно відчинили в новій виставу Пікассо і її вернісаж був одним із маніфестацій сезону. Ця вистава обіймає 30 років праці цього майстра, що вже 30 років несе прапор „нового" мистецтва. Знову весь світ надіслав свої експонати (знов крім СРСР — і то шкода, бо в Москві Щукин у свій час склав можливо найліпшу збірку на світі з творів Пікасса). Можна не любити творів цього майстра взагалі, можна ставитись неприхильно до творів із його останніх років — всеж найменший образ цього великого маляра байдужим нікого залишити не може.

У „Jeu de Paume" Бельгія вшановує свого великого маляра світової слави: Енсора. Хтоб подумав Енсор!, з якого ще так недавно вся офіційна Бельгія сміялася як із фантаста, тепер за свою фантастику дістає від тої самої офіційної Бельгії титул барона!

У Petit Palais — вистава Доре з нагоди його століття артиста не дуже співзвучного зі сучасною епохою, але надлюдської продукції.

Вистава фаянсу в Музеї Декоративного Мистецтва, що обіймає 500 років французького фаянсу, вистава середньовічних китайських фресок у Льо, перська вистава в Музеї Гіме, вистава Буше у Шарпантієра та десятки інших вистав окремих і групових — ось програма мистецького руху у Парижі.

Наші артисти беруть як завжди живу участь у ріжнородних маніфестаціях мистецького життя. У Тюільріському Сальоні виставляє Левицька та Бурачок. Наша славна малярка виставила кілька прегарних річей у тій своєрідній їй питомій зеленій гамі, в якій артистка виявляє рідку віртуозність. Багацтво кольориту, співзвучність тепло-зелених тонів, плястична точність образу і декоративна рівновага — ось прикмети представниці старого покоління українських малярів у Парижі.

Бурачок виставив один портрет та один париський краєвид. Маляр робить у своїх працях щораз більший поступ. Деякий реактивний відрух кинув Бурачка від футуристичного епігонства на шлях чистого малярства та завів маляра мало що не на шлях „реалізму"; навіть у техніці малювання Бурачок засвоїв спосіб дрібних мазків. Його „Портрет" у Сальоні ще виконаний цим засобом, але вже краєвид показує ширшу, нову манеру Бурачка: мазки ширші, фактура простіша, більш легка і спокійніша; фарби знайдені влучно і дискретно контрастовані — загалом краєвид робить сильне враження.

Перебийніс улаштував власну виставу у галерії „Lys Rouge", зібравши кількадесять образів за 6 років побуту в Парижі. Цей виступ нашого маляра дозволяє зробити деякі підсумки його праці від першої його зустрічі з велитнями Лювру та новітнього малярства аж до нинішнього дня, коли вже маляр став власними силами. Кольористичний нахил у роботах Перебийноса акцентується щораз більше з кожним роком; його малярство далеко від модного присмаку легко засвоєних засобів, воно повне тої гостроти емоціонального почуття, що завжди відзначає справжнього мистця. Образи Перебийноса, поминаючи те, що вони завжди зроблені бездоганно, притягають до себе своїм напруженим внутрішнім життям, сильною фактурою і характеристичною ґамою трохи приглушених тонів.

Хмелюк і його дружина виставляють кілька дуже цікавих образів на баржі на Сені. „Le Boucanier" — ця пливуча вистава робить серед парижан деяку сензацію. Що пятниці там уладжують ґаля-концерт; один з них був присвячений українській музиці. Як завжди українські строї, бандура, хор і українські пісні, що лунали над тихою Сеною і неслися гень до Лювру — серця Парижа, зробили на присутніх враження і кинули і нашу українську ноту в бурхливий концерт париського сезону.

О. Л—ко.

—o—

З польської преси.

А. Новачинський про краківський І. К. Ц.

У вчорашній нашій передовій статті п. н. „Польські ферії і Тасемка" згадано м. і. про звязок скандального „тасемкового" процесу у Варшаві з кампанією проти краківського „Іл. Куреpa Цодзенного". М. і. з нагоди того процесу виступив проти краківського брукового органу відомий польський письменник і ендецький публіцист Адольф Новачинський. У „Газеті Варшавській" з 10 ц. м. находимо велику його статтю п. н. „Тасемка", яка не має собі рівної під оглядом безоглядности тону та гостроти обвинувачень: прочитавши таку статтю кожний читач мусить прийти до переконання, що нема у світі більшої гидоти, як отой „найповажніший" орган „прилюдної опінії", який розходиться у денному накладі ок. 80.000 примірників...

Стаття така обширна, що — на жаль — можемо дати з неї лише деякі виїмки.

Адольф Новачинський дивується позаредакційним і редакційним співробітникам „І. К. Ц.", що вони все ще — гроша ради — вважають можливим співпрацювати у тому видавництві, яке живе з сензаційно-кримінального „Тайного Детектива" й порнографічних анонсів.

Особливою огидою переймає заплямлювання назвища шанованого Б. Лімановського, якого синові, буцім то скрайному радикалові і містикові, що співпрацює у консервативному виленському „Слові", non olet pecunia шантажевих підприємств посла М. Домбровського. Но, але це містик!..

Зате „містиками" — мовляв — не є краків

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 19. ЛИПНЯ 1932.

СТ. ЛЕВИНСЬКИЙ. 2)

З ЯПОНСЬКОГО ДОМУ.

ДЖІМ.

Дорогий друже! Лягло поміж нами кілька років життя і яких дві тисячі кільометрів... проте ніколи без легкого зворушення не думаю про цю коротку хвилинку. Я сидів тоді проти тебе, в обличчі гамірного моря, і сказав цих кілька слів, які тільки ти один міг зрозуміти:

— Треба побачити Схід перед смертю...

З того часу ми почали готовити нашу виправу на Схід. Справа не була легка. Одиноким джерелом доходів Джіма були вистави Горди. На жаль, весь цей дохід залишався на Монпарнасі, а Джім вертався на село, правда, пяний і вдоволений, але такий-же бідний як передше. Наші шляхи далекої східньої мандрівки залишилися досі нездійснені.

З тим не меншим запалом шукали ми Сходу у Парижі. Таємна екзотика облич і жестів, думок і слів, хвилювала нас. Коли я став мешкати в японському домі, Джім не минув ніодної нагоди, щоби не відвідати мене. Він приходив до нас між двома чарками горілки, з незмінною усмішкою на устах, що висловлювала вагання, темність, стриманість. Здавалося, що тільки ноги принесли його до нас, а мозок прагне чогось іншого, емоцій, пізнання або насолоди забуття, а може тільки горілки. Він був якби живим запереченням теорії про свободу людської волі, повний нерішучости, промовчування і вижидання, проте чулий на нюанси слів і вибагливість думки.

На його зустріч виходив звичайно, крім мене, проф. Іто, маленький, лисий, як пристало на вченого, викривлений пароксизмом роблених усміхів і зломаний у ввічливо покірливій позиції. На японський лад обмінював він з Джімом три поклони, наперед один довгий, а потім два короткі.

У великій скляній салі Джім почував себе погано. Скло не давало йому ані релефности тіней, ані дискреції муру, ані щирости колірів. Скло вбивав простір поширюючи його в безконечність, а людей і предмети позбавляє звичайного, реального змісту.

Тому ми брали його у кімнату п. Іто, насичену східними бібельотами, і тут, у приявї сотень страховинних облич, пащ і очей, що дивилися на нас з усіх кутків кімнати, вони вели свої довгі розмови. Була це правдива приємність слухати їх. Балачка крутилася невинно навколо одного предмету, доки один добре обдуманий вибух веселости не кидав нею навперелази крізь буйний простір людської думки. Була вона ніби гірська стежечка, що довго змієм пнеться у гору і заведе нараз над береги пропасти, щоби очам збентеженого мандрівника відкрити міраж чудового краєвиду.

Коли до товариства долучався Сокічі, цей вічно ненаситний, рухливий і експанзивний Сокічі, справа ускладнювалася; виринали проєкти мандрівок у місто і треба було вибирати між тисяч і одною можливістю нічного Парижа. Часом у такі моменти важкого вагання витягав п. Іто пляшку саке*), пригрівав темнуватий нектар за машинці і гостив усіх. Джім любив такі альногольні інтермедія, ставав говіркіший і сміявся частіше.

II.

Одного вечора, у час такої інтимної розмови в кімнаті п. Іто, виринула думка піти на вечір танків пані Футоми Міцу. Це була славна балетниця, доброї японської школи. Джім відразу відложив чарку саке і хотів бігти у місто. Японці, як звичайно тоді, коли їх земляки виступати не намовляли, але й не відраджували, хоч деякі їх дискретні усміхи давали зрозуміти, що компромітації нема чого боятися.

Виступ заповіджений був на 7½ год. вечора і ми мусіли добре поспішати, щоби зайти на час. На біду ще й авта не було під рукою і ми рішили їхати „метром". Коли вилізли з-під землі на Полях Елізейських, зовсім смеркало. Реклямні світла у кольорову мозаїку вбирали найкращу вулицю світа, а долиною, обабіч ріки ми пішла залізна армія авт у гору, під монументальний маєстат Тріюмфальних Воріт.

Театр „Феміна" битком був набитий людьми; не було ніодного вільного місця. В одній льожі сидів п. Мізуно з музичним [illegible]

*) Горілка з ряжі

ські співробітники й співредактори ІКЦ, які ще
мають сміливість обурюватися на атаки проти
його органу та шукати сатисфакції для своєї
ображеної чести. Автор готов станути перед
журналістичним судом, але не раніш, як усі те-
перішні співробітники ІКЦ в імя оборони жур-
налістичної чести виступлять з пресових під-
приємств М. Домбровського та оправдають
свою дотеперішню співпрацю в них. Вони мо-
жуть напр. оправдатися незнанням, що
пресове підприємство посла М. Домбровсько-
го постійно, налогово, систематично, пів-
офіціяльно, півявно, переводить **шантажі або**
вимушування анонсових, інсератових оголо-
шень: по-перше на польському уряді; по-
друге на урядах сусідуючих з нами держав;
по-трете на підприємствах, спілках, концер-
нах, трестах промислових, банкових, купець-
ких, лісних, гірничих, морських, мореплав-
них, споживчих, підприємствах краєвих і за-
кордонних; по-четверте на політичних пар-
тіях; по-пяте на театральних і видовищних
підприємствах; по-шесте на приватних осо-
бах, яких зарібок і процедер звязаний з анон-
совими й інсератовими конечностями...

І тут слідує довгий реєстр назвищ, дат і фірм, які є доказовим матеріялом на повище твердження автора про шантажі І.К.Ц. Отже маємо там: 1) справу сірникової кройгерівської позички („в осені 1931 І.К.Ц. критикував її, як некорисну, потім хвалив як корисну, потім знову загавкав, аж врешті цілком з нею погодився“...); 2) „шантажевий процедер з Гарріманом“; 3) „шантажування данцігської верфи“; 4) шантажування чеського уряду з двократним відбиранням і зворотом дебіту та поміщенням чехофільської статті у червні 1932 р. — після 26-ти статтях з останніми лайками на Чехію і чехів; 5) шантажування премієра Вітоса і мін. фін. Кухарського; 6) „шантажування управи великих лісових дібр барона Лібіга у Сх. Галичині й малого „Малопольського Одягового Закладу“; 7) шантажування „Гірничо-Гутничого Союзу“ у Катовицях („18 тисяч плюс стільки і стільки вагонів вугля“); 8) пімсту на якомусь „докторі психольоґії“ Лянгспері, коли він відмовив знюси на свій другий виступ; 9) шантажування „Союзу Артистів Польських Театрів“ (ЗАСП); 10) шантажування президента міста Кракова й посла ББ. інж. Ролле; 11) шантажування управи живця Криниця, яка не платить жаданого анонсового окупу; 12) „посол Маріян Домбровський обікрав шість французьких авторів, оминаючи фальшівництвом приписи літературної конвенції з Францією, але для ІКЦ. сфальшовано теж для патріотичної „сензації“ цілий лист Л. Д. Троцького-Бронштайна“; 13) двомісячне шантажування Польського Радія; 14) шантажеві інвективи на румунському уряді, за що міністерство закорд. справ мусіло тихцем перепрошувати румунський уряд. Ітд. ітп.

На воловій шкурі, як то кажуть, не списав би всіх лайдацьких операцій, ґешефтів того „органу“, як про себе кажуть — „незалежного“, — незалежного досі від державної прокуратури.

А нав'язуючи знову до варшавського процесу Тасемки А. Новачинський кінчає:

„Адміністраційна ферайна (злодійський термін — спілка, кумпанія, — говорено про це у варш. процесі — прим. Ред.) краківського Тасемки бороniться тепер ріжнородними аргументами, а саме тим, що **щодня цькує на німців і українців „народовими“ аргументами** (підкреслення наше — прим. Ред.), і тим, що в Парижі теж є такий „Дедектив“, і тим, що цей і той бульварний органчик теж бере у відділі „Оголошення“ хабарі. Також і тим, що в Будапешті чи Букарешті теж були часописи, які поміщували куплерські анонси, або тим, що Устрік був „більшою каналією“, а Кастіліоне чи Бозель (міжнародні фінансісти-обманці — прим. Ред.) зібрали на гірших свинствах ще більший маєток, ...і що взагалі краще, коли є в Польщі один такий злив, одна кльоака, замісць того, щоби моральний гній, корупція, кримінал̄істика, апотеозування злочинности і реклама злочину розливалися по всіх часописах...

...А бачите наймиліші, коли вже у Варшаві взялися до „малого Домбровського“, до „Домбровського на Керцеляку“, то всетаки мусять взятися і до „Тасемки на Польщу“, себто до посла Маріяна Домбровського і до його ферайни та дінтойри...

...Ані держава, ані уряд, ані ББ., ані Галичина („Малопольска“ — Ред.) перед українцями і перед ...чехами, ані старенький Краків такої і тими засобами оборони не потрібують...

Не знати, чи Маріян Домбровський вніс або внесе скаргу проти Адольфа Новачинського за такі компліменти чи ні. Гадаємо, що радше ні, бо його останні пресові процеси скінчилися для того „краківського Тасемки“ великим скандалом. Зрештою, це одна з тих справ, в яких навіть виграний — програє: бо ніякий судовий засуд противника не може змити ганьби, що взагалі могли зродитися такі підозріння і виринути такі обвинувачення.

Але п. Домбровському це байдуже: він і його найближчий помічник з І.К.Ц., п. Рубель, є дальше послами ББ, він є дальше фундатором нагород на репрезентаційних спортових імпрезах, дальше є власником кількох люксусових авт і дальше — тероризує польську прилюдну опінію, виступаючи як її головний речник і виразник.

ВІЗИТА МІН. ЗАЛЕСЬКОГО У ПРЕМІЄРА ЕРІО.

Польська преса повідомляє, що в суботу 16. липня ц. р. мін. Залеський зложив візиту премієрові Еріо з метою провірити поголоску, начебто англійсько-французьке порозуміння обіймало співпрацю лише пятьох европейських великодержав. Еріо заявив, що приступлення інших европейських держав до льозанської умови і їх співпрацю з великодержавами візьмуть теж під увагу.

—o—

Калінін про більшовицьку правовість.

МОСКВА, ПАТ. Президент Центрального Виконавчого Комітету СРСР Калінін виголосив в комуністичній академії реферат про декрет „революційної правовости“. Калінін заявив, що лиш соціялізм бере в оборону одиницю, а зате капіталізм береже мошонки з грішми. Тому Калінін заявив, що кожний громадянин СРСР. повинен відчувати, що держава обороняє його за допомогою своїх інституцій, а щойно тоді оголошені декрети принесуть якнайкращі висліди.

—o—

Амнестія — у Франції.

ПАРИЖ, ПАТ. Уряд зложив у палаті проект закону про амнестію для проступків, поповнених перед 7. червня ц. р.

—o—

ДЕСІНТЕРЕСЕМАВ НІМЕЧЧИНИ НА КОНФЕФЕРЕНЦІЇ РОЗБРОЄННЯ.

БЕРЛІН, ПАТ. В суботу 16. липня ц. р. на засіданні кабінету вироблено інструкцію для німецької делеґації в Женеві. Нім. делеґат амбасадор Надольний дістав вказівки десінтересемав Німеччини щодо дальших нарад розброєневої конференції на випадок непризнання Німеччині рівноправности в зброєнні.

—o—

ПЕРЕД ЗАХОПЛЕННЯМ ВЛАДИ ГІТЛЕРІВЦЯМИ.

ЛЯЙПЦІҐ, 17. 7. ПАТ. Провідник гітлерівців Готфрід Федер на передвиборчім вічу заявив, що „до виборів до Райхстагу може навіть не прийде. Ще одна краплина і наша терпеливість увірветься. За 14 днів скінчимо з червоною гидрою. Якщо не занехають терору, голови провідників лівиці покотяться по вулицях міст і сіл“.

Переговори між Ірляндією і Анґлією розбилися.

ЛЬОНДОН (ПАТ). В субту 16. липня ц. р. приїхав до Льондону премієр Ірляндії Де Валера і негайно почав переговори з Мекдональдом, які тягнулися три години, але не увінчалися успіхом. Де Валера домагався, аби англійський уряд зніс високе мито, яке наложено на ірляндські товарі з хвилиною покликання комісії, яка розслідить ірляндські довги, належні британському скарбові. Знову Мекдональд погоджувався з цим домаганням Де Валери, але під умовиною негайної виплати Ірляндією півтора міліона фунтів стерлінгів, як запоруки. Де Валера, заявив, що на випадок дальшого обкладання високими митами ірляндських товарів, імпортованих до Англії, Ірляндія спроваджуватиме вугілля з інших держав, хоч дотепер купувала його в Англії за 3 і пів міл. фунтів стерл. Покищо порозуміння не осягнено і Де Валера відїхав до Ірляндії

—o—

Французький журналіст про льозанську умову.

ПАРИЖ (ПАТ). Французький журналіст Пертіна в „Еко де Парі“ застановляється чи льозанська умова про співпрацю є доступна для всіх европейських держав, чи лише для пятьох европейських великодержав, себто Англії, Франції, Німеччини, Італії та Бельгії, як це заявив англ. міністр закорд. справ Саймон у палаті громад. Якщо всі держави допущено до співпраці, тоді слід змінити текст льозанської умови, якщо ні, тоді Мекдональд хоче втягнути Францію до ревізії версайського договору, що довело би зірвання союзу між Францією та Польщею, Чехословаччиною, Югославією і Румунією. Тому Пертіна домагається, аби Польщу допущено теж до співпраці.

—o—

„Матена“ Ґастоном Деляваль і вони прийняли нас до себе.

Перші танки пані Футоми дивували нас, розчарували. На сцені стояла мала кольорова лялька, вся вкрита розкішними, золотом гаптованими кімоно. Наводила думок про виставові манекіни великих магазинів. Її зачіска була штучною будовою з чорного волосся, величезних коштовних шпильок і гребенів. Вона ритмічно рухала малим віялом.

Японці танцюють раменами і руками. Наші очі звикли шукати у танку пластики, а діставали замість неї майстерно інтерпретовану казку. Пані Футома дріботіла незримими ніжками, оповідала щось малими рученятами, захоплювала вибагливістю своїх суконь. Поволі очі звикали до нової гами колірів і жестів, японські танки нагадували нам трохи характеристичні танки модерної Европи; проте ми питали ще нерішуче: театр це чи хореографія?

Джім стояв мовчазний, спертий об стіну ложі. Я догадувався, що бачили його очі. Це була одна з мальовничих форм „нашого“ Сходу, що кликав нас знову могутнім голосом до себе. Ота маленька японочка серед сцени, чи не була не одна з інкарнацій далекої азійської тайни, що за її розвязкою шукали ми скрізь, навіть у нетрах власної душі? Ось ставула вона знову перед нами у всій матеріяльній своїй красі. Ритміку рухів, колірн її кімоно, чи не знали ми вже давно з фантасмагорій непроспаних ночей, із ремтіння наших сердець?

(Продовження буде.)

МИТНА ВІЙНА МІЖ АВСТРІЄЮ І МАДЯРЩИНОЮ.

ВІДЕНЬ (ПАТ). Переговори між Австрією і Мадярщиною, в метою заключити нову торговельну умову розбилися. Австрія наложила високі мита на імпортовані з Мадярщини товарі, аби рятувати свій бюджет перед дефіцитом. Зірвання переговорів викликало на Мадярщині велике обурення і одночасно знижку цін ярини та овочів до половини. Тому аграрні круги накликають уряд до репресій проти Австрії і взивають мадярських літників покинути літниська в Австрії.

ВБИВСТВО ЗА СПАДЩИНУ.

В пятницю 15 липня ц. р. в селі біля Коломиї Василь Чувуж вбив вистрілом з кріса через вікно Кляру Вагнер, яка положилася вже спати. На місце злочину приїхала негайно судово-лікарська комісія. Причиною вбивства був довголітній спір між Клярою Кестен і її братом Львом Кестеном. Лев Кестен програв справу за спадщину зі сестрою в суді і не міг цього переболіти. Тому наняв Василя Чукура, який вбив Кляру Вагнер. Поліція арештувала Кестена і Чукура, які до вини не признаються.

—o—

ПОЛІЦІЯ РОЗГАНЯЄ РОБІТНИКІВ ГАЗОВИМИ ҐРАНАТАМИ.

ВАРШАВА (ПАТ). Вже від кількох днів тягнеться італ. страйк робітників у Пабяницях у фабриці Круше і Ендер, яку робітники опанували. Страйкуючі робітники не хотіли допустити до праці інших робітників і тому поліція усунула страйкуючих за поміччю газових слізних гранат. Підчас сутички з поліцією кількох поліцаїв попарено сільним квасом.

—o—

БУРЯ НАД ВАРШАВОЮ.

В суботу лютувала над Варшавою велика буря з громами, так що ушкодила електрівню в Прушкові, а радієва стація в Рашині перервала надавання авдицій. У Варшаві грім убив дві особи і залетів теж через антену до помешкання Крашевського та спричинив пожежу.

—o—

ҐУРАҐАН У ЛЬВОВІ.

В неділю 17. липня ц. р. надтягнула до Львова ґураґанова буря зі зливним дощем і громами. Громовиця нагнала дещо страху мешканцям, які прокинулися зі сну, аби позамикати вікна. Зливний дощ падав біля пів години. Тим разом обійшлося без жертв у людях.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

АМЕРИКА НЕ ПРИЗНАЄ БІЛЬШОВИЦЬКОГО УРЯДУ.

Заходи більшовиків в Америці.

НЮЙОРК, 17. 7. ПАТ. Американська преса подала звіт з діяльности нюйорського промисловця полк. Фридрика Попе, який вів переговори з більшовиками, аби Злучені Держави признали більшовицький уряд. Кореспондент „Ню Йорк Таймсу" повідомляє, що Попе перед виїздом до більшовиків предложив свої пляни державному департаментові, але не дістав відповіди від секретаря закордонних справ. Попе конферував теж із сенатором Борагом, прихильником признання більшовицького уряду. Але уряд Злучених Держав не думає висилати неофіціяльного представника до СРСР, ані не бере під увагу признання більшовицького уряду так довго, доки більшовики не занехають революційної пропаганди в Злучених Державах.

ЕРІО ДОМАГАТЬСЯ ВИПУЩЕННЯ 2 МІЛІЯРДІВ СКАРБОВИХ БОНІВ.

З Парижа повідомляють, що міністр скарбу зложив проект у парляменті, аби випущено на 2 міліярди скарбових бонів, щоби покрити конечні виплати тому, що Німеччина не заплатить цього року відшкодувань. Фінансова комісія парляменту приняла проект уряду, який прийде під наради парляменту у вересні ц. р. Сподіються, що парлямент погодиться з урядовим проектом.

АНГЛІЄЦЬ ГОЛОВОЮ КОМІТЕТУ СВІТОВОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ЖЕНЕВА (ПАТ). Рада Ліґи Націй вибрала головою Комітету Джона Саймона, який має за завдання підготовити світову господарську конференцію. Англієць Джон Саймон приняв вибір Ради Ліґи Націй.

ПЛАТНІ ДЛЯ УРЯДОВЦІВ З ДОЛИНИ.

Варшавський щоденник „АБЦ" доносить, що міністерство скарбу розглянуло вже та затвердило проект виплати платень урядовцям з долини. І так проект передбачує виплату платень урядовцям з долини покищо через три місяці, платні в трьох ратах.

Платню за серпень виплачено би згідно з проектом щойно 10. серпня ц. р., платню за вересень щойно 20. вересня ц. р. а платню за жовтень аж 31 жовтня. Опісля платні мали би бути плачені з долини. Перевівши цей проект в життя, міністерство скарбу заощадило би біля 100 міліонів золотих.

НОВИЙ КУРАТОР У ЛЬВОВІ.

Польська преса повідомляє, що львівського куратора Степана Свідерського перенесено до міністерства освіти у Варшаві. На його місце прийде до Львова куратор з Лодзі Юрій Ґадомський. Зміни на становищах кураторів відбуваються тому, що міністерство освіти перевело реорганізацію шкільних округів. І так звинено три шкільні округи, а саме: волинську, лодзьку і поморську. Лодзьку округу получено з варшавською.

ОБМЕЖЕННЯ В АДВОКАТУРІ.

Польська преса повідомляє, що новий закон про адвокатів надає міністрові справедливости, на внесок начальної адвокатської ради замикати лісту адвокатів у поодиноких округах окружних судів на необмежений час. В дійсності новий закон замикає доступ адвокатським кандидатам до адвокатури. Тому Східній Галичині загрожує в адвокатурі „нумерус клявзус", бо тут є найбільше адвокатів.

ЖАХЛИВИЙ ЗЛОЧИН.

ЛЮБЛИН, 17. 7. (ПАТ). В лісі біля села Любінь ґміни Вириви знайдено під стосом хоросту розложеного трупа жінки і дволітньої дитини. Дохождення устійнили, що це Анна Ямайчук зі села Дубинка зі своїм сином Антоном, яких вбив коханок Букзацький чи пак Сидорук. Арештований признався до злочину.

СМЕРТЕЛЬНІ СТРІЛИ ПОЛІЦАЯ.

В неділю, 17. липня ц. р. біля 12. год. на сіножати між Збоїсками і Ґабрієлівкою застрілив поліцай 20-літню дівчину Евгенію Пелех, яка вертала в ночі з кількома робітниками до дому. Поліцай стріляв тому до робітників, бо його зневажили. Ранену дівчину відвезли негайно до шпиталя, але вона по дорозі вмерла. Поліцая відведено теж до шпиталя. Ведуть слідство.

АРЕШТОВАНИЙ НОТАР НА ВОЛІ.

В суботу 16. липня ц. р. слідчий суддя Губль випустив на волю арештованого молодого нотаря Адама Маєра тому, що суд прийшов до переконання, що арештований був лише знаряддям у руках вирафінованих обманців. Ставувши на тому становищі, суд звільнив Адама Маєра тому, що арештований не поповнив каригідних учинків і буде потягнений до дисциплінарної відповідальности перед нотаріяльну палату. Дохождення виявили, що арештований виплатив депозити сторонам, але брали їх теж обманці і тому Адам Маєр мусів докладати зі сво[їх] [illegible].

——o——

Біржа.

Гроші.

Ам. дол. 8.89—8.89.50, кан. дол. 7.60—7.65, ч. кор. 0.26.33—0.26.50, фр. фр. 0.35—0.35.20, шв. фр. 1.72.80—1.73.20, ф. шт. 32.20—32.50, лет 0.05—0.05.50.

Золото. 20 кор. 38—38.50, 20 фл. 36—36.50, 10 рубл. 48.50—49.

Срібло. Австр. кор. 0.33—0.33.50, 5 кор. 1.70—1.75, фл. 0.90—0.96, руб. 1.45—1.50, коп. 1.10—1.20.

СПОРТ.

ТОВАРИСЬКІ ЗМАГАННЯ.

ЧОРНІ—УКРАЇНА 3:1 (2:1)

Товариські змагання, розіграні на прав[ах] Чорних. Обі дружини в сильно резервових скл[а]дах; Україна без Лапчука, Цимбали, Воробця і Скреготи, яких місця заняли: Мурський (на середині нападу), Максимів, Вовк і Дидьо. Лисик грав у першій половині на середині помочи, у другій на крилі. Гра в першій половині під перевагою Чорних, у другій більше вирівнана, при чому Україна мала багато гарних моментів і добрих шанс, одначе напад її або перестрілював або стріляв воротареві в руки. В Україні дуже добрі оба Ґоцькі в нападі, Підлисецький на помочі і Сич на обороні. Несподівано гарно держався увесь час Лисик, а також Воробець, що грав на його місці у другій половині на середині помочі. Мурський за повільний, розіґрався щойно в другій половині. Одинокого голя стріляв для України серед замішання під воротами Мурський. Видців до 500. Суддя п. Менкес.

Львів. Гасмонея—Світезь 3:2 (2:1).

ЛІҐОВІ ЗМАГАННЯ.

Львів. Поґонь—Варшавянка 2:0 (1:0).
Краків. Висла—Рух 1:1 (0:0).
Познань. Варта—Польонія 2:0 (1:0).

МІЖМІСТОВІ ЗМАГАННЯ.

Краків. Краків—Вакер (Відень) 2:0 (2:0).

——o——

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

В неділю 17. липня ц. р. помер на Знесінню **Петро Лунь,** будівельний підприємець, по довгій і тяжкій недузі, заосмотрений Найсв. Тайнами, проживши 58 років. Покійний як свідомий і вельми діяльний українець, був членом усіх культурно-освітних товариств та членом основником і добродієм читальні „Просвіта" на Знесінню. Теж на полі громадянської праці Покійний працював невтомно як довголітній радний громади Знесіння та брав живу участь в організуванні українського міщанства, як активний член Народньої Організації українців міста Львова, Міщанського Брацтва і Т-ва українських власників реальностей у Львові. Похорони відбудуться у вівторок, 19. липня ц. р. в год. 4. попол. на цвинтар на Знесінню, у якому прохають дружина і діти кревних, знакомих і товаришів узяти численну участь. Земля Йому пером.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА БІДНИХ МІСЬКИХ ДІТЕЙ, що потрібують свіжого воздуху і зложіть лепту на „[Т]-во Вакаційних Осель" на руки п. Паньківської, Львів, Чарнецького 26.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 19. ЛИПНЯ 1932.

ВАСИЛЬ НЕМИРОВИЧ-ДАНЧЕНКО.

БОГ-МІСТО.

(Казка далекої пустині.)

Багато слоневих іклів невідомо відки тягли до нього чорні племена та, складаючи їх під стінами, забивали себе самі в ланцюги вічного рабства, щоби служити йому. Імя Царя-Міста дав йому Аллах, але місто стало таке пишне від багацтва, сили і слави, так загорділо на свою велич, що його люди стратили достатку розум. Вештаючись ночами по вулицях, вони схиляли голови, щоб не зачепити ними небесних зір. На їхніх ухах висіло золото і вони перестали чути скаргу злидарства й голосіння недолі. Їх очі були такі осліплені вічним оглядуванням своєї дишноти, що вже не завважували безмірного горя пустинь, виндовлених несито... Пророк ночами спускався в міхраби своїх джамій*) і бачив усюди погаслі лямпади і сміття на килимах... Люди в своїй гордости перестали давно вже молитись, а розтовстілі та ліниві мулли*) забули засвічувати святі вогні... Олива висохла... Замки окутих бронзою дверей заржавіли і навіть голоси муедзинів**) не будили з мармурового мінарету розпусних багачів... Дійшло до того, що гордій столиці сонячних пустинь мало вже було зватися Царем-Містом... Воно привласнило собі грізне імя Бога-Міста і забувши свої мечети, наказало підлеглим султанам збудувати йому храми, поклонятися в них не Аллахові, імя якого Али—Єдиний, а Богові-Містові, світлу землі, осередкові світа... Саме сонце прищеполило воно служити собі, дало йому титул свого намісника на небесах... Милосердний пророк хотів схаменути пяних своєю силою й владою володарів пустині. Він посилав туди співаків виказувати їхнє нещастя і ці біля порогу палат проклинали гордість і жорстокість... Але солодкі пісні та подзвін браслетів нещасних альмей заглушували слова великого гніву... А коли вони під кінець доходили до слуху володарів, то ці приказували рубати голови післанців пророка і встромляти їх — невидющими очима до пустині — на залізні гаки кріпосних зубців. Аллах знав це й бачив, але мовчав. Єдиному не хотілося засмучувати свого пророка...

III

Але йшли роки немов хвилини перед оком Всесильного.

Ціла пустиня від Гадамеса до Місіра, від Діенне до берегів Нумідії*) стогнала під гнітом злоби Бога-Міста. Там для злидарів найлекша кара була смерть, вона визволяла від мук життя. а за слово ждало там — мовчання в тюремних застінках, де із катуванням допитували обвинувачених людей, або залізні гаки на зубцях фортець і за мурах багатих міст. Пісня мусіла наче змія плазувати під ногами державців, але не сміла їх жалити. Рабів, яких у данину посилали Маґреб і Барна, не було де дівати й їхнім тілом годували по ночах львів, що наближувалися до Бога-Міста. Як тільки заходило за далеким Атлясом**) сонце, збігалися сюди хижаки пустині та рев було чути під баштами, з яких скидали живу їжу. Часто, коли не ставало місця для нових вязнів, гнали львів заковані в залізо комонники довгими спинами в тюрми, де під морочними склепіннями на камінних плитах сиділи вязнені безвинні й вязу... вати. Воїнників і співаків одинаково рвали голодні звірюки — і коли за декілька днів виганяли гостей Сагари з тих казамат — ждали під їх кам'яними склепіннями нові тисячі вязнів своєї черги на залитих кровю плитах...

І знову мчали роки наче хвилини перед оком Всесильного.

— Що діється в Місті-Царі? — спитав Аллах знову великого пророка.

— Підемо туди... Пізнаємо, чи є в тому гнізді нечести бодай кількох праведників...

— Ох, Єдиний, у пустині вже немає Царя-Міста...

— А відкіляж стогони й ридання, що немов удушливий дим від мокрявого дерева на багатті доходять до неба?..

— Місто назвало себе Богом... Бог-Місто не знає тебе... У його мечетах росте трава, з мінаретів не накликують муедзини до молитви... У опоганених джамії на мармурах, під [illegible] склепіннями танцюють альмеї... Там усі — мов черви у багні — бабляються в грісі та сп[...]

IV.

Аллах і Магомет, його пророк, вийшли на головну вулицю білих палат вчасною годиною ранку, коли сині тіні шпарко бігли в небуття від огнистого проміння сонця, а пишні квіти в [...] рівних садах наповняли їхню прохолоду солодким подихом.

І як тільки прокинулося життя, ставуло перед очима Аллаха звичайне, як [...] [...] хіття Бога-Міста. Жебраки вмирали на [...] площах з голоду. Окутих рабів батогами гнали на роботи. Посічених, але недомучених [...] тягли кати до стін базарів і цитадель, щоби голови засуджених заткнути на залізні гаки а тіла кинути собакам. Радісно зустрічали смерть співаки. Вона була для них визволенням. Довгі співали перед самим кінцем славу великій правді й кайдани їх дзвеніли мов струни...

(Докінчення буде).

Перекл. з рос. мови **Ів. Ставничий.**

*) *Джамія* — мечет у магометан, святиня.
*) *Мулла* — магометанський священик.
**) *Муедзин* — магометанський духовник, що з вежі або джамії закликає людей магометанської віри до молитва.

¹¹) *Нумідія* — королівство у північній Африці, колишня провінція римлян, теперішня Альжирія. Нумідійці, це знамениті їздці на конях.
¹²) *Атляс* — горпета у північній Африці високчина, яка тягнеться через Марокко, Альжирію й Туніс; найвищий вершок званий Мільтсін високий на 3.800 метрів.

Д-р Назарук, Ніяґара і архикнязь Рудольф

„Нова Зоря" продовжує безконечну полеміку на тему атеїзму Франка. Чергова її стаття, у 23 числі, має всі прикмети (як ми вже це стверджували з нагоди попередньої статті) фейлетону в „Зві". Стаття „З приводу намаганого оповіщення(?) культу Івана Франка" має, як личить католицькому органові, заголовок „Добра кльопа". Найсильнішим аргументом цієї статті є історія про „найяснішого цісаревича Рудольфа", що не горлив кватиркою горілки, яку поставив йому один наш селянин і все говорив про наших селян „добра кльопа".

Д-р Назарук повторяє як оп'янілий дервіш фразу, що „Діло" й „Новий Час" не перестають пробувати узасаднити (!) всенародне почитання (!) поета, котрий ціле своє життя голосив(!) атеїзм". Від часу, як д-р Назарук став проповідником чеснот, яких сам не має, память його сильно ослабла. Саме перед нами лежить брошура „Бібліотека „Громадського Голосу" ч. 15. Осип Назарук: „Про Івана Франка. Львів, 1919". Усім читачам „Нової Зорі" поручаємо ту цінну брошуру, що саме є звеличанням не тільки Франка-письменника, але й „найвизначнішого члена радикальної партії". Є в цій брошурі думки, які варт пригадати нині д-р Назарукові:

„А що наші люди, коби здорові, „вміють" відплачуватися за кожне слово критики, то відплатили і Франкові".

„Треба знати, що на Франка до останніх часів люто нападали чужі і свої, а українська соціял-демократична газета „Воля" написала раз, що йому руки не повинноcя подавати!"

„Ми нині навіть не в силі оцінити, що дав нам цей велитень духа, бо ми за близько нього. Подорожні, котрі бачили величезний шпіт (водопад) Ніяґару в Америці, описують, що гук того шпоту чути на кілька миль навкруги, але як підійти близше, то не чути його, бо величезний шпіт реве вже надто голосно. Таке і з діяльністю Франка. Ми побачимо її велич ген-ген пізніше, може аж тоді, коли його вже давно між нами не буде".

Все це свята правда, з виїмком Ніяґари. Бо д-р Назарук від гуку цього водопаду оглух і не тільки не чує слів Франка, але навіть власних. А щодо соціял-демократичної „Волі" то трохи переборщив. Не подавати руки партійному противникові звичайна річ. Зате ми знаємо одну католицьку газету, якої редактор, що вчора апотеозував великого письменника, нині веде кампанію проти його нагробника тільки тому, що сам цей редактор змінив свої пересвідчення, вернувшись із країни доляра.

Бідна кльопа!

ВІДГУКИ ДНЯ.

Зуб на тротуарі.

Бувають справи, яких не можна торкати, доки вони актуальні.

Так сказала мені редакційна влада, коли я хотів писати про одно мале дентистичне непорозуміння, яке скоїлося на вулиці, в білий день, серед білих мурів міста Львова

І ще сказала влада:

— Не треба розбурхувати вже й так розбурханих пристрастей. Нехай вони уляжуться, стихнуть, — а тоді просимо.

Маю враження, що пристрасти вже улягли-ся і я можу забрати в цій зубній справі голос

Два дентисти звели рукопашний бій на тлі неясного тла громадянських відносин особистого характеру.

На підставі фактів, драстично провірених, змальованих безпристрасними учасниками, цілий випадок виглядав так:

Один дентист ішов, другий також. Біда тільки, що йшли в протилежні сторони і стрінулися око в око, і подумали собі: „Зуб за зуб!".

Першому не подобалася міна другого, так як другому не була приємна поява першого..

Перший був узброєний в палку, другий розаброєний з терпеливости. Коли до цього додати більшу скількість вибухових матеріялів, нагромаджених з обох сторін, то ясно, що збройний конфлікт був тільки питанням хвилі. Ця хвиля й надійшла при несподіваній зустрічі, а вулиця Третього Мая перемінилася на Сараєво. „Перший" пішов у наступ, „другий" ударив. Палка першого, як ковацька шаблюка, мигнула у воздусі і гадюкою звилася довкола голови другого.

Власник палки, рубнувши з усеї сили, ждав на ефект: памороки, каритку поготівля і т. д. протоколи. Але помилився. Обчисливши правильно віддалення, рухому ціль і свою силу, не обчислив опору потиличної кости і сили противника.

Другий, хоч невеликий ростом, але загартований у боях на всесвітній війні, видержав бравурний наступ неприятеля, змобілізував швидко всю свою збройну силу і перейшов у рішучий протинаступ.

Дужим помахом лівої руки заатакував праву щоку противника і заординував йому ідеальний „нок-аут".

Перший не видержав удару і положився на полі бою як довгий. Наступ прийшов так несподівано, що не мав часу вийняти власноручно зробленої щоки і вона вивихнулася.

Після того хтось із безплатних видців відчислив до девять і сторони запехали дальші воєнні операції.

(Були, що правда, спроби перенести боєву акцію на терен редакції „Діла", але редакційні чинники рішучо проти цього застереглися).

Дентистичний бій викликав деяку сензацію і був якийсь час темою горячих дебат серед прихильників боксу, шерму і копаного мяча.

Але ніхто не підійшов до справи з найлекшого боку.

Нині, як знаємо, кріза — всюди і взагалі. З пацієнтами теж крізовато.

Одні дентисти впали на добрий помисл: нарушують собі зуби, щоби потім направляти їх і в той спосіб не вийти з вправи.

І нехай хтось скаже, що біда не є матірю винаходів?!

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— З Бриґідок до Вронок. Довідуємося, що пятьох українських політ. вязнів перевезли із львівських Бриґідок дня 13. 7. до Вронок коло Познаня. Тими вязнями є: 1) Дачишин Юрій, 2) Максимюк Микола, 3) Джиджора Іван, 4) Мигул Іван, 5) Лампіка Любомир.

— Сокальський повітовий часопис „Змагання", що містив дуже багато цікавого матеріялу, зокрема дописів, з життя повіту, перестав на час ферій виходити. Саме тепер минає рік від появи першого числа „Змагань".

— Політика православної ерархії в Польщі. На місце перенесеного на емеритуру професора православної духовної семинарії у Кремянці українця Михайла Кобрина митрополит Діонісій представив до затвердження міністерству освіти у Варшаві кандидатуру Евгена Соковича, проф. російської гімназії у Варшаві, сучасного російського діяча, б. секретаря духовної консисторії варшавсько-холмської дієцезії.

— „Цвіркун" на провінції. З кінцем червня ц. р. виїхала дружина львівського українського театру „Цвіркун" в поїздку по Галичині. Вистави „Цвіркуна" відбулися досі в Городку, Судовій Вишні, Мостиськах, Медиці, Гусакові, Самборі, Ст. Самборі, Бориславі, Тустановичах і Мраззиці. Виступи симпатичних львовян мали всюди успіх і залишили по собі якнайкращі спомини. В другій половині липня і в серпні відвідає „Цвіркун" усі українські літниська. Найближча тура „Цвіркуна": Сколе, Гребенів, Синевідсько, Підлюте і т. д.

— Новий костел у Львові. В неділю 17. т. м. посвятили урочисто угольний камінь під будову нового величавого костела на передмісті Львова Сигнівці, що було донедавна окремою громадою. На костел цей зобовязалася львівська міська рада виплачувати щороку по 25.000 зол. аж до часу завершення його будови. Чину посвячення довершив архиепископ Твардовський. Треба зазначити, що на Сигнівці є здавна римо-кат. костел, збудований колись кольоністами-німцями, основниками Сигнівки, які нині майже цілковито спольщилися. А що той костел вже за малий для постійно зростаючого на Сигнівці польського елементу, то тамошні поляки приступили отсе під проводом свого пароха о. Жака до будови нового, великого костела, запевнивши собі видатну допомогу у львівському маґістраті, який на такі цілі гроша ніколи не жалує. А тимчасом українське (гр.-кат.) населення, яке живе в Сигнівці в дуже поважному числі (до 1000 душ) і відбувало давніше свої богослуження в читальняній прибудівці, позбавлене нині цілковито своєї церковної відправи. Нема там, на жаль, не то нашої церковці, а навіть невеличкої богослужебної каплиці...

— Будова польських „Домів Людових" у Чортківщині. В Білім Потоці, пов. Чортків, посвятили на днях урочисто „Людови Дом Стшелецкі". Такіж доми збудовано в останньому часі при горячій підтримці урядових чинників у кількох інших селах чортківського повіту.

— „Польська Мацєж Школьна" на Волині мала, згідно з найновішим своїм звідомленням, 44 „кола" по містах і місточках та 140 читалень і „світлиць" по селах. Вона веде 8 фахових шкіл, 16 шкіл приватних, 13 бурс, 28 захоронок і 148 бібліотек по селах. В цьому році заходом „П. М. Ш." на Волині відбулося 253 рефератів, 112 всяких імпрез і кілька курсів для дорослих. А щож тій пляновій акції протиставимо ми?

— Самогубство священика. З Надвірної повідомляють, що тамошній сотрудник о. Гнат Харук підрізав собі в приступі божевілля горло. Після першої помочи у шпиталі в Надвірній віддали його до шпиталю в Станиславові, але він по дорозі помер.

— Братовбивство. В селі Смеречка, пов. Турка, посварилися два брати за поле, після чого прийшло між ними до бійки. Дійшло до того, що один брат убив другого і відвіз трупа в ліс, де пробував його сховати. Убийника разом з родиною, яка також замішана в це убивство, перевезли до вязниці в Турці.

— Банкроцтво станиславівського багатиря. У Станиславові проголосили конкурс над відомим багатієм Маркусом Вайденфельдом, що має кілька камяниць і власну друкарню.

— Похорони Баті. Чехословацька преса розписується широко про ґеніяльного організатора й „короля шевців" Тому Батя, що згинув перед кількома днями у летунській катастрофі. Його передчасну смерть відчули глибоко в цілій Чехословаччині, а зокрема у його великанських, зразково уладжених підприємствах в місті Зліні, яке завдяки його фабрикам зросло незвичайно. Доказом великої популярности Баті були величаві його похорони, що в них взяло участь понад 30.000 осіб, які продефілювали перед його катафальком, уставленим йогож робітниками на широкому фабричному подвірю. Після дефіляди перейшов сумний похід на ринок, де відбулися похоронні торжества. Там промовляв іменем чсл. великого промислу посол д-р Годач і ґенер. директор „Живнобанка" д-р Прайс. Іменем уряду прощав покійного міністр залізниць інж. Гуля. В похоронах взяло участь кількадесять священиків під проводом епископа з Брна. Після церковних відправ говорив перший брат помершого Ян Батя, що прочитав м. ін. завіщання покійного. По нім промовив посадник Зліну, який пригадав м. ін., що Батя переняв на себе всі довги міста на суму 4.3 міліонів ч. к. Тіло Баті перенесено опісля на лісовий цвинтар, де його зложено до гробу. Смерть Баті покрила великим сумом у першу чергу всіх робітників у його фабриках і підприємствах, за яких він дбав з цілої душі.

Студентські справи.

ПРО СТУДІЇ У ВИСОКИХ ШКОЛАХ ВИЛЬНА

Кружок Студентів Українців університету Стефана Баторія у Вильні просить помістити в „Ділі" отсі інформації про студії у високих школах Вильна:

У виленськім університеті є такі виділи: права і суспільних наук, гуманістичний, математично-природничий, рільничий, медичний, фармацевтичний і красних штук. На виділи медичний, фармацевтичний і красних штук приймають обмежене число на підставі вступних іспитів.

Вносити подання про приняття на фармацію, медицину, математику і рільництво від 1. до 15. вересня, а на інші виділи від 1. до 30. вересня. До подання треба залучити: а) свідоцтво зрілости, б) метрику, в) фотографію, приклеєну до подання, г) військовий документ, д) виповнений квестіонар, який можна дістати у возьного в головнім будинку. На випадок перерви в студіях треба залучити до подання свідоцтво моральности. Документи мусять бути всі в оригіналі.

Вступний іспит на медицину і фармацію відбудеться між 15. і 26. вересня. (На медицину з хемії і фізики, на фармацію з ботаніки і хемії). Лісту приняття на медицину і фармацію вивішує деканат з кінцем вересня.

На виділ красних штук іспит з рисунків та малярства.

На інші виділи приймають без обмежень.

Кошти удержання у Вильні місячно від 70 зол. вгору.

За подрібними інформаціями звертатися на адреси: Іван Малиновський, Чабарівка, почта Васильківці або Евген Чупрун, Луцьк, п. Княгинінек, с. Мітущині. Щодо фармації дуже докладні інформації подасть Зенон Кізимович, Золотий Потік, пов. Бучач.

При запитах долучити марку на відповідь.

За Виділ К. С. У.: **Комаровський Волод., голова.**

Малиновський Іван, секретар.

ПРО СТУДІЇ У ВАРШАВІ.

Управа Української Студентської Громади у Варшаві доводить до відома українського громадянства і студіюючої молоді, що під цю пору істнують у Варшаві такі високі школи:

I. **Університет** з відділами: 1) Теольогія православна, 2) Теольогія католицька, 3) Правничий, 4) Математично-природничий, 5) Гуманістичний, 6) Лікарський, 7) Фармацевтичний, 8) Ветеринарійний.

II. **Політехніка** з відділами: 1) Інжинірії сухопутньої, 2) Гидротехніки, 3) Архітектури, 4) Хемії, 5) Геодезії, 6) Механічний, 7) Електротехнічний.

III. **Висока Школа Сільського Господарства** з відділами: 1) Рільничим, 2) Лісовим.

IV. **Висока Школа Торговельна.**

V. **Академія Мистецтв.**

VI. **Дентистичний Інститут.**

VII. **Висока Школа Денникарська.**

VIII. **Школа Політичних Наук.**

Крім цих високих шкіл істнує у Варшаві ціла низка фахових шкіл, до яких вже не вимагають, так як до вище згаданих свідоцтва зрілости: 1) **Школа будови машин та електротехніки ім. Вавельберга, 2) Музична консерваторія, 3) Мірнича школа, 4) Будівельна школа, 5) Школа ручних робіт** (семинарійна матура) і ін.

Середнє удержання у Варшаві коштує до сто (100) зол. місячно.

За всіма інформаціями в справі студій просимо негайно звертатися на адресу: **Українська Студентська Громада, Варшава, Скр. 625.** В короткому часі Управа У.С.Г. подасть точніші інформації дотично студій в поодиноких школах і студ. життя у Варшаві в українській пресі. Інші часописи просимо це передрукувати.

За Управу: Дмитро Нестеренко,
голова Фер. Управи.

Оголошення, оповістки, місцеві як і з провінції оголошуватимемо тільки за попередньою присилкою належитости. Незаплачені заздалегідь оголошення не будуть поміщені.

З нових книжок.

Іван Чернява: НА СХОДІ — МИ! Фільм прийдешнього. Львів, 1932. В—во „Стрибожич“, ст. 198.

Повість із педагогічною метою навчити читача, що таке патріотизм і як повинна виглядати сильна нація. Підзаголовок „фільм прийдешнього“ треба розуміти як бажання автора, звичайна „ліценція“, бо нема тут нічого з фільми, ні з образу майбутности. Тема: перемога України над відвічним московським ворогом. Перемога проста, майже механічна: ми винайдемо якусь далекострільну газову ракету і винищимо всіх москалів як щурів. А винищити їх мусимо, бо інакше вони зїдять нас, зрештою, ще й тому, що мусимо їм відплатити крівавою помстою. Якщо є в цій книжці щось схоже на оповідання чи навіть повість то це тільки куценька причіпка до военної фільософії, якою автор хоче пригомонити нас після кожного розділу і дискусіями своїх героїв, зовсім недужих.

Денебудь відчинете книжку, найдете такі перли мудрощів:

„Не вірте ніколи в приятелів. Якщо помагає вам хтось, вишукуйте в томуж часі найслабше його місце під удар. Це вам вкоротці безсумнівно придасться. — Не вірте в братерство народів. Якщо два народи цілуються, заносить бурею. — Прирівнюйте братерство народів до шмінки на жіночих устах. Чим більше цілується, тим більше стирається шмінка. Виходить щось жовте, або фіолетне“. —

„Не захоплюйтеся ніколи чужим мистецтвом ні культурою. Бо тоді дивляться на вас чужинці так, як ви дивитесь на сватка, що вперше прийшов до міста з розявленим ротом. — Якщо показуєте чужинцеві красу свого краю, показуйте йому першзавсе військові касарні —“.

Ніхто, читаючи цю книжку, не підозріва... ме автора, що він захоплюється чужою куль... рою. Щодо касарень, які є для нього символом сили то це імовірно заслуга його няньки, ... підчас останньої війни водила його туди, ... побачення з вояками. Афоризми про жін... психольогію мають за собою не менше глибо...

„Душа кожньої (!) жінки є звичайно... всіх (!) однакова. Виїмки, це типи, що мають ... собі більшість мужеських прикмет. Годі їх ... ти тоді жінками. Отже мають назагал одна... душі (порожні)“.

Аж прикро жартувати з такої книжки. Т... молодий чванькуватий патріот, що гатить ... повіді про міць народу, не догадався, що ... тріотизм слід зачинати від себе. Війну та ... тику краще лишити знавцям военного та ... тичного мистецтва, а коли хапаєш за ... вивчи спершу рідну мову. Не шкодило би ... рові, що чхає на чужинну культуру, пригля... тись, як треба писати сензаційні фільми та ... тріотичний „лубок“ і навіть познайоми... краще із польською та російською мовою, ... би не плутати їх із рідною. Уся книжка ... претенсіональної надутої декадентщини у ... лі, начиненої польсько-московськими слова... прорвав (przerwał) йому, стійки опуска... (opuszczają), поступування (!) (поведінка), ... пирає (піддержує) внесок, мимо всього (...) опять (знову), занурявся (!) в минуле, ... лись, стиск (ścisk) у знач. натовпу, ... на (!) граната..., а складня і фразеольогія ... віть прикметник „кожний“ перехрещений у ... жеському роді на „кожній“. Зачув десь ... автор і про правопис і нагатив за якимсь ... ничком апострофів у „б'юрка“ та „В'єра“ ... видавництво докидає на цю тему ще й своє ... но „переміну старого правопису“ і „зали... кількох похибок“! Варт знати би, хто бере ... себе друк і виправку таких рукописів... м. р.

P. S. У рецензію на вчорашню книжку ... пали такі дві друкарські помилки: „таємни... закликами“ зам. „заклинами“ і „недосяжи...“ зам. „недосяжний“.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 16.VII. ... за масло експортове та десерове пріма 1·00 зол. ... літру молока 19—20 сот., літру сметани 0·90 зол., ... вець 3·30 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За редакцію відповідає Олександер Костик.

Видає Видавнича Спілка „Діло“.

З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.